

Mattias Amster

Rabbi

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

The Jewish Community
of Stockholm

מתתיהו אמסטר

רב דק"ק שטוקהולם

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

בס"ד

שטוקהולם י' אדר תשפ"א

Guide till Purim 5781

Här är en checklista i kronologisk ordning vad som gäller för Purim.

Med Adar(s början) ökar vi vår Simcha!¹

Parashat Zachor:

Vi har en mitzva som heter Zechirat Amalek, att komma ihåg vad Amalek gjorde mot oss när vi lämnade Mitsrayim- när de anföll de allra svagaste som var längst bak i ledet. Parashat Zachor infaller shabbaten innan Purim.

Shulchan Aruch säger att det kan vara så att höra Parashat Zachor är en Mitzva Deoraita – en Mitzva direkt från Torahn, och att man därför är obligerad att höra när den leinas (läses) i Shul.

R' ma, lägger till att om det är omöjligt att komma till en minjan så kan man läsa hemma, helst så klart i en megilah skriven på papyrus, men går också från sin Chumash. Han lägger till att man ska göra det med rätt tropp så att melodin är rätt.

Parashat Zachor var i år tillsammans med Parashat Teruma. Här är 3 sätt att uppfylla mitzvan i år:

1. Om du kommer till några av våra Megilaläsningar, när den som läser kommer till "Va'javo Amalek" så har du kavanan (intentionen) uppfylla mitzvan då.
2. När vi läser maftir Parashat Ki Tetzei nästa gång (i augusti) – ha kavanan (intentionen) att uppfylla mitzvan
3. Läs ur din Chumash (sidan 1066 i ArtScroll) helst med tropp om man kan.

---

¹ Låt oss alla ha en געוואלדיגע (google translate översätter perfekt till "grymt bra") Adar som leder till att ה' precis som vid Purim totalt vänder allt upp och ner. Istället för att Haman skulle lyckas, så lyckades vi. På samma sätt önskar vi att pandemin ska försvinna lika snabbt som den kom **אמן ואמן**.

Mattias Amster

Rabbi

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

The Jewish Community
of Stockholm

מתתיהו אמסטר

רב דק"ק שטוקהולם

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

Machazit HaShekel

Rambam skriver att när vi har Beit Hamikdash så är varenda vuxen i Klal Jisrael obligerad att ge en halv shekel som ska gå till köpandet av korbanot, eller andra saker som församlingen behöver.

Vi ger en symboliskt halvshekel även idag, och vi ger den innan vi samlas för att läsa megillan. För att på sätt ge våra shekalim innan Haman mutade Achashverosh med 10 000 kikkar (silvermynt)

Vi ger ett "halvt mynt" beroende på vilken valuta som finns i landet man bor, så det följer att i Israel ger man en halv shekel, i USA 50 cent och i Sverige 50 öre och så vidare.

Traditionen har blivit att synagogorna vid shacharit och sedan vid mincha innan man läser megillan för första gången har mynt liggande på biman som man "köper" genom att ge tzedaka. Man köper ett mynt för varje familjemedlem, är man gravid så får även bebisen i magen ett eget halvmynt. Sedan ger man tillbaka myntet/mynten och säger "zecher le'machazit ha'shekel"

Det går även att uppfylla genom att ge tzedaka online, och många olika tzedakaorganisationer har ett "machazit hashekel" alternativ vid Purim. Det går så klart bra (uppmanas) att ge tzedaka till Adat Jeschurun och Adat Jisrael och säga, "zecher le'machazit ha'shekel" när man ger tzedakan. Fungerar online och i "pushken"

Taanit Esther

Är en annorlunda fastedag, eftersom det är en zecher, alltså att vi kommer ihåg den fastan som judarna och Esther fastade under Purim².

Man kan borsta tänderna på morgonen så länge man bara gör det på ett sätt så att man sköljer ut munnen utan att svälja något. Mishna Berura rekommenderar att vi lutar oss framåt när vi borstar tänderna för att inte riskera något.

Tar du medicin, kan du ta utan vatten är det bättre, kan du inte svälja utan vatten, drick vatten.

Om en läkare har sagt att det inte är bra alls för dig att fasta, fasta inte!

Har du en pågående Covid-infektion, fasta absolut inte!

Mår du dåligt under fastan, får ont i huvudet, bryt din Taanit Esther-fasta

---

² Vanligare är det att Rabbinska fastedagar är för att just den dagen ska väcka Hashems barmhärtighet för något negativt som inträffade den dagen.

Mattias Amster

Rabbi

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

The Jewish Community
of Stockholm

מתתיהו אמסטר

רב דק"ק שטוקהולם

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

Fastan är alltid erev Purim, 13 Adar (25/2- 2021) , och börjar från Alot Hashachar (4:55) och pågår till kvällen (17:52)

Leil HaPurim - Purimkvällen

Mishna Berura, det är passande för en person att klä sig i sina shabbeskläder samt att göra i ordning sitt hem på ett liknande sätt som man gör inför shabbat. Tänder ljus, dukar bordet och så vidare.

Megilla

När tiden för att läsa Megillan har kommit, alltså när det är kväll ute (judiska dagen börjar på kvällen) är det förbjudet att påbörja en "riktig måltid"³

Egentligen så går vi efter principen att "ברוב עם הדרת המלך"⁴ att vi ska vara så många som möjligt som tillsammans hör Megillat Esther för att på sätt alla tillsammans vara vittnen för det mirakel som skedde under Purim.

I år är det annorlunda på grund av pandemin. Det är direkt fel att samlas många. Istället har vi flera små grupper där vi läser Megillan.

Det finns, trots att vi har små grupper med behörigt avstånd mellan varandra, många personer som i år inte kan komma till den plats vi läser Megillan på eftersom de tillhör en riskgrupp, eller inte vill utsätta sig för en risk att få Covid. Det är självklart att de som är riskgrupper ska stanna hemma i år.

När det gäller hur Halacha avgörs så går vi efter principen att vi alltid följer majoritetsåsikten gentemot en individuell åsikt.⁵ Det är viktigt att veta att vi inte har någon "rätt" att leta efter minoritetsåsikter för att det passar våra behov för stunden.⁶

Däremot kan det vara så att situationen man befinner sig kan trigga att Halachan kan ändras just då. Det betyder att om det är en extrem situation, som i sig själv är ett undantag, så kan Halachan låta en använda sig av en minoritetsåsikt.

³ Kovea Seuda – alltså att man genom att tvätta händerna för att äta bröd, och har intentionen att det är ens måltid.

⁴ Kungens (Hashems) prakt finns tillsammans med de många av folket.

⁵ Avraham Fried har till och med en låt om det [Yochid V'rabim - YouTube](#)

⁶ När man studerar till att bli Rabbin så är "K'lalei Horah" en del av utbildningen. Klalelei Horah är den del av Halachan som går igenom hur vår Mesora (tradition) fungerar, alltså hur vi har gått från att få Torahn vid Sinai tills där vi är idag och hur vi vet hur vi tar reda på vad Halachan är beroende på vilken situation som behöver en Halachisk åsikt.

Mattias Amster

Rabbi

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

The Jewish Community
of Stockholm

מתתיהו אמסטר

רב דק"ק שטוקהולם

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

I år befinner vi oss i en extrem situation – vi befinner oss mitt i en Pandemi. Det är ett halachiskt undantagstillstånd⁷.

Därför kan de som inte kan höra megillan live på grund av den rådande pandemin förlita sig på en minoritetsåsikt⁸ som tillåter att uppfylla mitzvan med att höra Megillan via Live-Zoom.⁹

Kan man inte komma, men har en egen megilla är det bättre att själv leina från sin Megilla (om man kan tropen) än att förlita sig på en live-zoom.

Den som läser Megillan ska stå upp, även när brachoten läses.

För att uppfylla Mitzvan med att höra Megillan, måste man just precis höra hela megillan – vartenda ord från megillan¹⁰.

Man ska inte prata från första brachan tills slutet av megillan.

Matanat Le'evjonim – gåvor till fattiga

Skrivet i plural, alltså måste man ge till minst två som inte har det så bra ställt ekonomiskt.

Blivit tradition att ge tzedaka, alltså pengar.

Bästa är att ge på tzedakan under Purim på dagen¹¹.

Rambam poängterar att det här är en otroligt viktig del av Purim, och att vi ska fokusera mer på Matanat Le'evjonim än på Mishloach Manot. I pandemins år är det extra viktigt att lyssna på Rambams ord.

כל הפושט ידו לטל נותנין לו om någon sträcker ut handen för att be om tzedaka, ge honom¹²!

Eftersom det är det som är mantrat under Purim gäller mitzvan för matanat le'evjonim även för barn som är tillräcklig gamla för att de börjat träna på att uppfylla mitzvot¹³

⁷ Och halachan gäller därför bara under detta undantagstillstånd!

⁸ Detta enligt stora Rabbiner så som HaRav Hershel Schachter från Yeshiva University och OU, samt från Chief Rabbi Mirvis från United Synagogue i England.

⁹ Live och inte en inspelad megillaläsning.

¹⁰ Missar du ett ord, säg det ordet själv, och läs på själv tills du kommer till den plats i megillan där Baal Koren läser.

¹¹ Som med de allra flesta mitzvot går det att uppfylla genom en shaliach (budbärare). Exempelvis att man ger till en tzedakaorganisation som ger till en behövande på Purim åt dig.

¹² Exakt så är det i Israel!

¹³ הגיע לחינוך

Mattias Amster

Rabbi

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

The Jewish Community
of Stockholm

מתתיהו אמסטר

רב דק"ק שטוקהולם

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

Mishloach Manot

Matgåvor. Uppfylls under dagen, och inte på Purims kväll.

Det finns olika anledningar som ges varför vi ska ge mishloach manot till våra bekanta och våra vänner. Treumat Hadeshen säger att det är ett sätt att hjälpa till varandra med att ha mat som är reda att äta under vår Purim Seuda. Rav Shlomo Alkabets säger att det är ett sätt att se till så vi aktivt får starkare band till varandra och på sätt blir bättre vänner och har mer Shalom ibland oss!

Ska bestå av minst två matgåvor som går att äta eller dricka direkt¹⁴. Alltså färdiglagade.

Seuda – Måltid

לְהַיְדוּתִים הַיְתֵה אֹרֶה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׂוֹן וְיִקָּר: – Judarna upplevde ljus, simcha, glädja och ära!¹⁵

אורה זו תורה (Vad är detta ljus: Torahn!) Därför har det blivit en tradition att börja Purim Seudan med att studera lite Torah tillsammans¹⁶

עַד דְּלֹא יֵדַע¹⁷ – När Rambam beskriver seudat Purim säger han att vi ska äta kött och dricka vin

Taz säger att vi ska äta bröd så det blir en riktigt Seuda.

Mishna Berura säger att den rätta tiden att starta sin Purim Seuda är efter mincha eftersom vi vill ha majoriteten av vår seuda när det fortfarande är dag. Vi kan förlänga seudan så länge att det fortsätter långt in på kvällen.

I år är det lite annorlunda eftersom Purim seudan är på Erev Shabbes (fredag).

¹⁴ Manot, som på hebreiska betyder portioner.

¹⁵ Esther 8:16

¹⁶ Eftersom det är halacha att man ska börja studera halachoten 30 dagar innan nästa jontef inträffar är det passande att studera halachot för Pesach.

¹⁷ גַּמ' מְגִילָה: אָמַר רַבָּא מִיְחִיב אִינִישׁ לְבוֹסְמִי בְּפוּרִיאַ עַד דְּלֹא יֵדַע בֵּין אַרוּר הַמֶּן לְבוּרֵךְ מְרַדְּבֵי

Rava said: A person is obligated to become intoxicated with wine on Purim until he is so intoxicated that he does not know how to distinguish between cursed is Haman and blessed is Mordecai.

Mattias Amster

Rabbi

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

The Jewish Community
of Stockholm

מתתיהו אמסטר

רב דק"ק שטוקהולם

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

I regel ska vi ska försöka att inte ha en seuda på erev Shabbes eftersom vi vill komma till shabbesbordet med en god aptit.

R'ma säger att är Purim på fredag (som i år) är det bättre att ha sin Purim seuda tidigare.

Så när är det senaste man kan äta Erev Shabbes så man inte kommer mätt till shabbat? Shulchan Aruch säger att man inte kan äta en måltid nära mincha¹⁸ vilket betyder att man ska ha avslutat sin Purim Seuda en halvtimme innan Mincha Ketana¹⁹.

Det finns ett till alternativ enligt Magen Avraham, som citerar Mordechai, som man ofta använder sig av i Jerusalem²⁰, Pores Mapa o' Mekadesh²¹. Det går ut på att man börjar sin Purim Seuda genom att göra Netilat Yadaim, Hamotzi och äta några maträtter när det fortfarande är dag (fortfarande Purim) sedan när det är shkia (solnedgång) byter man ut till en ny bordsduk, dukar igen, tar fram två Challot som man täcker, precis som vanligt på shabbat, säger Kiddush för Shabbat och efter att alla har druckit från kiddushvinet delar man på brödet och alla äter en skiva bröd²². Sedan tar man ut en ny rätt som man inte hade på bordet innan och nu har man en Shabbat Seuda med Purimkänsla.

Du kan davna Maariv under eller efter seudan. Däremot så säger så lägger du bara till Retsei²³ när du läser Bircat Hamazon.

¹⁸ Mincha Ketana, nu på fredag är det kl 15.

¹⁹ Nu på fredag 5781, är det kl 14:30

²⁰ Eftersom det står i Megilat Esther att städer som hade en ringmur under miraklet för Purim fick informationen en dag senare så firar man Purim i exempelvis Jerusalem den 15 Adar istället för den 14 Adar. Därför är det mycket vanligare att Purim i Jerusalem är på Erev Shabbes.

²¹ Byt ut duken till en ny duk och säg Kiddush för Shabbes.

²² Men man tvätar inte Natilat Yadaim igen, utan det gjorde man när man började Purim Seudan.

²³ Och inte Al Hanisim.

Mattias Amster

Rabbi

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

The Jewish Community
of Stockholm

מתתיהו אמסטר

רב דק"ק שטוקהולם

+46 8 587 85 05

mattias.amster@jfst.se

Vin

Gemaran i Megila säger ²⁴ אמר רבא מיהייב איניש לבוסמי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי

Det finns också citat ur Gemaran där det står att när man får vin i sig så kommer ens djupare sidor fram.

Allt det här är sant, men det är bara sant om man vet hur man hanterar det. Om man dricker extra vin på Purim så är det för att man ska våga säga mer divrei Torah, våga visa mer av sina egna tankar när det gäller Torahn. Mitzvan är alltså inte att totalt tappa kontrollen!

R'ma säger att man kan uppfylla עד דלא ידע, tills man inte vet skillnad mellan fördömda Haman till välsignade Mordechai, genom att dricka lite mer än vanligt och sedan gå och lägga sig.

Det är viktigt att poängtera att man inte får davna när man är berusad, så planera din purimfest!

Med en broche att vi snart igen kan uppfylla עם הדרת המלך samlas så många som möjligt för att tillsammans fira Purim!

A frailachen Pirim!

²⁴ **Rava said: A person is obligated to become intoxicated with wine on Purim until he is so intoxicated that he does not know how to distinguish between cursed is Haman and blessed is Mordecai.**